

ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

ΠΑΠΑ ΑΓΛΑΪΑ (Κέρκυρα, 1903- 1984)

Η Αγλαΐα Παπά, με την εργατικότητα και τη πνευματική καλλιέργεια η οποία τη διέκρινε, κατάφερε να κατακτήσει μια θέση ανάμεσα στις κορυφαίες Ελληνίδες ζωγράφους. Ήταν μια γυναίκα δραστήρια, δυναμική και ανεξάρτητη, από τις λίγες γυναίκες της εποχής που σπούδασαν στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών και δεν δίστασαν να κυνηγήσουν το όνειρό τους.

Τα πρώτα χρόνια στην Κέρκυρα

Η Αγλαΐα Παπά γεννήθηκε στην Κέρκυρα το 1903. Η οικογένειά της καταγόταν από το χωριό Γιαννισάτες της Βορείου Ηπείρου- εξαιτίας των διωγμών όμως που υφίσταντο οι Έλληνες της περιοχής εκείνη την εποχή, κατέφυγε στην Κέρκυρα. Η αδελφή της Κατίνα Παπά ήταν συγγραφέας, με εντυπωσιακές σπουδές και δραστηριότητες, ενώ ο αδελφός της Βασίλης ήταν γιατρός.

Η Αγλαΐα Παπά πήρε τα πρώτα μαθήματα ζωγραφικής κοντά στον Μάρκο Ζαβιτζιάνο, και για πολλά χρόνια κοντά στον Κωνσταντίνο Παρθένη. Φοίτησε στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών με δασκάλους τον Νικόλαο Λύτρα, τον Κωνσταντίνο Παρθένη στη ζωγραφική και τον Θωμά Θωμόπουλο στη γλυπτική. Μετά την αποφοίτησή της το 1931 έφυγε για την Τεργέστη, όπου εργάστηκε κοντά στον Άρτζιο Ορέλ και αργότερα φοίτησε στην Ακαδημία Μπρέρα του Μιλάνου, όπου διδάχθηκε τη χαρακτική κοντά στον Μπενβενούτο Ντισέρτορι. Στην ίδια σχολή ξεκίνησε να ασχολείται με το γυμνό.

Συνεχής επιμόρφωση

Συχνά ταξίδευε στο εξωτερικό για καλλιτεχνική ενημέρωση και μελέτη, κυρίως στο Μόναχο, τη Ρώμη, τη Βιέννη και το Παρίσι. Μελέτησε έργα μεγάλων ζωγράφων όπως ο Ελ Γκρέκο και σε πολλές περιπτώσεις παρουσίασε αξιόλογα αντίγραφά τους. Για μεγάλα χρονικά διαστήματα δίδαξε ζωγραφική στην επαγγελματική σχολή του Αμαλίου Ορφανοτροφείου, που είχε ιδρύσει ο Κωνσταντίνος Παρθένης.

Κατά τη διάρκεια της καλλιτεχνικής της πορείας πειραματίστηκε με πολλά διαφορετικά

υλικά- λάδι, ακουαρέλα, τέμπρα κ.ά. Με τη χαρακτηριστική και ιδιαίτερα με την τεχνική της μονοτυπίας είχε λαμπρά αποτελέσματα και η δουλειά της δεν άργησε να διακριθεί. Αγαπημένα της θέματα ήταν οι προσωπογραφίες, τα τοπία, η νεκρή φύση, ενώ αργότερα παρουσίασε πιο αφαιρετικά έργα.

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του έργου της

Η πλάγια εκείνη ανάλαφρη λυρική πινελιά της, εμφανέστερη στις προσωπογραφίες της, διαμόρφωσε την αισθητική της εκφραστική. Πολλές από τις προσωπογραφίες της, όπως εκείνη του αδελφού της Βασίλη Παπά, δέχθηκαν εγκωμιαστικά σχόλια και διακρίθηκαν στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Προτιμούσε πάντοτε να ζωγραφίζει τα πορτρέτα των ανθρώπων μέσα στον οικείο τους χώρο, όπου πίστευε ότι αναδεικνυόταν καλύτερα η προσωπικότητά τους. Για παράδειγμα, στην προσωπογραφία της η Κατίνα Παπά απεικονίζεται κρατώντας ένα βιβλίο, σε μια από τις προσωπογραφίες της η Αγλαΐα κρατά παλέτα και πινέλο, κ.ο.κ.

Το έργο της έχει σαφείς επιδράσεις από τον δάσκαλό της, τον Κωνσταντίνο Παρθένα, ιδιαίτερα στην απεικόνιση των ελαιώνων. Παρόλα αυτά, η Αγλαΐα Παπά κατόρθωσε να διατηρήσει τον προσωπικό χαρακτήρα της και κάθε έργο της να είναι ξεχωριστό. Τόλμησε και πέτυχε τη χρήση τεχνικών όπως οι πολλοί διαφορετικοί άξονες στον πίνακα, η διαγώνια γραμμή, η έντονη σκιά, ενώ από το 1966 και μετά, στα όψιμα έργα της, οι λιτές γραμμές χάνονται και επιλέγει πιο αφηρημένες συνθέσεις.

Εκθέσεις

Είναι αξιοσημείωτος ο μεγάλος αριθμός ομαδικών εκθέσεων στις οποίες συμμετείχε, σε πολλές χώρες, κάτι το οποίο αποκτά μεγαλύτερη βαρύτητα αναλογιστούμε το πολιτισμικό πλαίσιο της εποχής και την περιορισμένη κοινωνική θέση της γυναίκας. Συμμετείχε σε όλες τις Πανελλήνιες εκθέσεις του Ζαππείου έως το 1973, που σταμάτησε να υφίσταται ο θεσμός. Πραγματοποίησε επίσης πολλές ατομικές εκθέσεις- η τελευταία αναδρομική έκθεση που πραγματοποιήθηκε προς τιμήν της όσο ζούσε ήταν το 1980, στην Εθνική Πινακοθήκη της Αθήνας.

Το 1937 στην έκθεση Γυναικείας Καλλιτεχνικής Δημιουργίας εξέθεσε δύο τοπία, μια προσωπογραφία και ένα σχέδιο, τα οποία ξεχώρισαν αμέσως. Στη συνέχεια παρουσίασε έργα της στην Πανελλήνια Καλλιτεχνική Έκθεση του Ζαππείου το 1938, στην έκθεση της ομάδας «Τέχνη» το 1940, στις Πανελλήνιες εκθέσεις του 1940, 1948 και 1952, της ομάδας

«Στάθμη» το 1950 κ.α. Δύο μεγάλες ατομικές εκθέσεις της πραγματοποιήθηκαν τον Μάιο του 1950 και τον Μάρτιο του 1955 και κατόπιν εξέθεσε έργα της στην αίθουσα του Ζυγού το 1957.

Τα θέματα που παρουσίαζε στα έργα της ήταν ποικίλα- ζωγράφισε πλήθος προσωπογραφιών, τοπία, κυρίως κερκυραϊκά, νεκρές φύσεις και λουλούδια. Εκείνο που είναι αξιοθαύμαστο είναι ότι σε όλες τις τεχνικές με τις οποίες ασχολήθηκε, κατάφερε να διατηρήσει τη δική της προσωπικότητα και εικαστική ζωντάνια. Αν και έχει κάποια λιτότητα στο χρώμα, που φαίνεται ότι κράτησε από τη διδασκαλία του Παρθένη, καταφέρνει να δίνει ζωή και δικό της χαρακτήρα σε ό, τι ζωγραφίζει.

Έργα της βρίσκονται στην Κερκυραϊκή Πινακοθήκη, στην ΕΠΜΑΣ, στις Πινακοθήκη Δήμου Αθηναίων, Ιωαννίνων, στην Αναγνωστική Εταιρεία στο Δημαρχείο Κέρκυρας, στα Πανεπιστήμια Αθηνών, Θεσσαλονίκης, στο Μουσείο Πράγας κ.α., ενώ το έργο της «Η χορεύτρια Μαίρη Βαρβαγιάννη» κοσμεί σήμερα την είσοδο του Δημοτικού Θεάτρου Κέρκυρας. Ήταν μέλος του ΕΕΤΕ.

Ο θάνατος

Η Αглаΐα Παπά πέθανε το 1984.

Κριτικές

Σπύρος Παναγιωτόπουλος, εφημερίδα Έθνος, 9 Μαρτίου 1955: *«Οι μονοτυπίες της Αγλαΐας Παπά μας δίνουν το μέτρο σχεδιαστικής της ικανότητας και της ολότελα γυναικείας ευαισθησίας της».*

Νεστ. Μάτσιας, εφημερίδα Κήρυξ, 9 Μαρτίου 1955: *«Τα πορτραίτα της (Παπά) δεν είναι απλά στιγμές των μοντέλλων, είναι ολόκληρες ψυχογραφίες».*

Άγγελος Προκοπίου, εφημερίδα Καθημερινή, 20 Μαρτίου 1955: *«Η Παπά έχει καταλάβει, με την φιλοπονία της και την αυτοκαλλιέργειά της, μια τιμητική θέση στη σύγχρονη ελληνική ζωγραφική (...)... Κάποτε το αποτέλεσμα ξεπερνά κάθε προσδοκίαν. Είναι η περίπτωση του έργου της αρ. 38, που παρουσιάζει ένα κλαρί ανθισμένης αμυγδαλιάς. Το χαρτί έδωσε μια υφή απίστευτη στην επιμιξία του με το χρώμα. Έγινε χνούδι υφάσματος. Το χνούδι αυτό ανατριχιάζει στο ροζ, πέφτει στο γκρίζο και οι ελαφριοί τόνοι το χαϊδεύουν όπως μια πνοή περνά επάνω στην ατλαζένια επιφάνεια του γυαλού και του μεταδίδει το ρίγος της ζωής*

της».

Μιχ. Χ. Κωνσταντόπουλος, εφημερίδα Ακρόπολις, 23 Μαρτίου 1955: «Από τα πορτραίτα συγκεντρώνει τα περισσότερα προσόντα το έργο “Ο ιατρός Βασίλειος Παππάς”, που εξετέθη και στην Μπιενάλε του 1937. Το χαρακτηρίζει δύναμι, άρτιο χρώμα σε χαμηλή κλίμακα και πνευματικότητα. Στο έργο “Η χορεύτρια Μαίρη Βαρβαγιάννη” (αριθ. 3) η καλλιτέχνης έφτασε σε άριστο αποτέλεσμα με απλά μέσα. Παρά τη λιτότητα του χρώματος, η χορεύτρια έχει πολύ έκφρασι και κίνησι».

Η εφημερίδα Καθημερινή, έγραφε στις 13 Ιανουαρίου 1966: «Οπωσδήποτε, η κυρία Παπά έχει λεπτό γούστο! Έχει φιλοκαλίαν και εις την σύλληψιν και εις την έκφρασιν. Ό, τι βλέπει το αποδίδει καλά και δεν πέφτει εις το ακούσιον λάθος πολλών ζωγράφων, που αποδίδουν ό, τι νομίζουν πως παριστά αυτό που βλέπουν, ενώ του είναι τόσοι μόνον όμοιοι, όσους και ένα εξάμβλωμα προς το πρωτότυπο».

Ντ. Αντωννάτος, εφημερίδα Ανένδοτος, 18 Ιανουαρίου 1966: «Ας μην ξεχνάμε ότι η Παπά είναι Κερκυραία, κι ότι είναι γέννημα αυτής της λυρικής ομορφιάς που αναδίνει ο τόπος της...».

Γιώργος Φωκάς, εφημερίδα Αυγή, 22 Ιανουαρίου 1966: «Η ποίηση, η ευγένεια, ο λυρισμός και η γοητεία είναι ότι χαρακτηρίζει τη ζωγραφική (λάδια και μονοτυπίες) της Παπά».

Άγγελος Προκοπίου, εφημερίδα Καθημερινή, 6 Φεβρουαρίου 1966: «Τα λουλούδια γίνονται το πρόσχημα για να δείξει η ζωγράφος τη ζωηρή δεξιοτεχνία της, με την οποία αιχμαλωτίζει τη στιγμιαία έκφραση που παίρνουν τα πέταλα όταν ανοίγουν στις πνοές του ανέμου και στο φως της ημέρας, για να δεχθούν και να δώσουν άρωμα, χρώμα και γονιμότητα».

Δ. Καλλονάς, εφημερίδα Βραδυνή, 17 Μαρτίου 1955: «Η Αγλαΐα Παπά είναι κατεξοχήν προσωπογράφος. Γνωρίζει να ανακαλύπτει τον εσωτερικό άνθρωπο και να φέρνει στο φως τις αδυναμίες του και τις αρετές του, χωρίς να βασανίζει τα πρόσωπα, χωρίς κραυγές, χωρίς εκφραστικές και χρωματικές υπερβολές»